

МУГАЛЛИМ ҲАМ ЎЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИҶ

ISSN 2181-7138

№ 1/2 2022 жыл

Илимий-методикалық журнал

Редактор:
А. Тилегинов

Редколлегия ағзалары:
Мақсет АЙЫМБЕТОВ
Нағмет АЙЫМБЕТОВ
Байрамбай ОТЕМУРАТОВ
Кеңесбай АЛЛАМБЕРГЕНОВ
Алишер АЛЛАМУРАТОВ
Дилшодхўжа АЙТБАЕВ
Өсербай ӨЛЕҰОВ
Асқар ДЖУМАШЕВ
Кеңесбай ДАУЛЕТЯРОВ
Гүлнара ЖУМАШЕВА
Мырзамурат ЖУМАМУРАТОВ
Амангелди КАМАЛОВ
Гулмира КАРЛЫБАЕВА
Асқарбай НИЯЗОВ
Сабит НУРЖАНОВ
Уролбой МИРСАНОВ
Арзы ПАЗЫЛОВ
Зухра СЕИТОВА
Айдын СУЛТАНОВА
Тажибай УТЕБАЕВ
Ризамат ШОДИЕВ
Ойбахор ШАМИЕВА
Бекзод ХОДЖАЕВ
Дўстназар ХИММАТАЛИЕВ
Гулрухсор ЭРГАШЕВА

Шөлкемлестириўшилер:
Қарақалпақстан Республикасы
Халық билимлендириў
Министрлиги, ӨЗПНИИ
Қарақалпақстан филиалы

Өзбекстан Республикасы
Министрлер Кабинети
жанындағы Жоқарғы
Аттестация Комиссиясы
Президиумының 25.10.2007
жыл (№138) қарары менен
дизимге алынды

Қарақалпақстан Баспа сөз хәм
хабар агентлиги тәрәпинен
2007-жылы 14-февральдан дизимге
алынды №01-044-санлы гуўалық
берилген.

Мәнзил: Нөкис қаласы,
Ерназар Алакөз көшеси №54
Тел.: 224-23-00
e-mail: uzniipnkkf@umail.uz,
mugallim-pednauk@umail.uz
www.mugallim-uzliksiz-bilim.uz

Журналға келген мақалаларға жуўап қайтарылмайды, журналда жарияланған мақалалардан алынған үзіндилер «Мугаллим ҳәм ўзликсиз билимлендириў» журналынан алынды, деп көрсетилиўи шәрт. Журналға 5-6 бет көлеминдеги материаллар еки интервалда TIMES NEW ROMAN шрифтинде электрон версиясы менен бирге қабыл етиледі. Мақалада келтирилген маглыўматларға автор жуўапкер.

МАЗМУНЫ

ТИЛ ҲАМ ӘДБИЯТ

Ibadullaev K.M. PIRLS xalqaro baholash dasturi talablari	4
Тешабоева З.С. Шакл ва мазмун ўртасидаги функционал алоқалар - сўзлар орасидаги муносабатларни ифодаловчи восита сифатида	8
Маринова Н.Х. Инновационные подходы обучению иностранному языку в неязыковых вузах	10
Ахмадалиева М.Ш. Роль литературной критики в саморазвитии писателя	14
Наримбоева Л.К. Практические аспекты формирования коммуникативного подхода в развитии языковой личности при обучении иностранному языку	17
Achilova M.S. Composition analysis of the work A.S.Chulpan	21

ПЕДАГОГИКА, ПСИХОЛОГИЯ

Ибадуллаев Қ.М. Интерактив электрон доскалар – таълим сифатини оширишнинг омилли сифатида	24
Ахмадалиев Б.С. PIRLS баҳолаш тизимида танқидий ўқиш тамойилларининг аҳамияти	26
Шарипова Н.Б. Ўқувчилар билан ишлаш жараёнида ноанъанавий дарсларни ташкил этиш	30
Атабоев Ф.У. Методы и формы обучения в непрерывное образование	34
Атабеков Ф.О. Коммуникативная стратегия убеждения и способы её реализации в аргументационных текстах паремий	38
Холматова С.К. Медиакомпетентность педагога как фактор развитие медиаграмотности студентов	40
Исманова М.А. Психологические свойства формирования профессиональной направленности личности педагога	44
Носирова Р.Х. Инновационные методы преподавания психологии и связь с педагогикой	48
Санақулова А.Р. Повышения качества педагогического корпуса в профессионально-ориентированное подготовке в межотраслевой интеграции	51
Ибадуллаев К.М. Применение компьютерных технологий в обучении географии	54
Муталова Д.А. Методы и формы обучения в непрерывное образование	57
Xidoyatova N.A. Integrative approach: important element of teaching of foreign language	62
Shonasirova Z.Yu. The role of independent works in educational process	65
Xidoyatova N.A. The psychological development of properties volitional qualities of pupils	68
Joraboyev A.B., G'anixo'jayev A.Sh. Professional training of a teacher of a new formation in the conditions of the implementation of inter-industrial integration	72

МИЛЛИЙ ИДЕЯ ҲАМ РУЎХИЙЛИҚ ТИЙКАРЛАРЫ, ТАРИЙХ, ФИЛОСОФИЯ

Соатов Э.М. Возможности предвидения: методы и средства познания будущего	75
Ismanova M.A. Methodology of teaching history as an academic subject	79

ФИЗИКА, МАТЕМАТИКА, ИНФОРМАТИКА

Турсунбоева М.Д. Бўлажак меҳнат таълими ўқитувчиларининг касбий сифатларини узвийлик ва узлуксизлик тамойили асосида босқичма-босқич шакллантириш	86
Журабоев А.Б. Совершенствование информационных технологий в формировании профессиональной компетентности будущего специалиста	89
Холматова С.К. Применение информационно-коммуникационной технологии в обучение правового мышление	93
Каюмов Ж .С. Теория применение информационно-коммуникационной технологии в образовании	95
Tursunboyeva M.D. System of information and communication technologies in the education	99

БАСЛАЎШ КЛАСС, МЕКТЕПКЕ ШЕКЕМГИ ТӘРБИЯ

Хурвалиева Т.Л. Мактабгача 5-7 ёшдаги болаларни атроф олам билан таништиришда замонавий технологиялардан фойдаланиш	103
Каримжанова Д.А. Мактабгача таълим муассасаларда тарбияланувчиларни ижодкорлигини ривожлантиришнинг интерактив методлари	107
Хурвалиева Т.Л., Худойберганова Ш.Б. Мактабгача ёшдаги болаларни атроф олам билан таништиришда хорижий тажрибалардан фойдаланиш	111
Abdullayeva M.D. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijtimoiy-huquqiy me'yorlar asosida ijtimoiy ko'nikmalarni takomillashtirish yo'llari	115
Abdullayeva M.D. Maktabgacha va kichik maktab yoshidagi bolalarni ijtimoiy-huquqiy me'yorlar bilan tanishtirish	118
Шанасирова З.Ю. Подготовка будущего учителя к преподаванию дисциплины «Окружающий мир» в начальной школе	120
Абдуллаев А.А., Эркинходжаева Г.Э. Место и роль физической культуры в общей системе воспитания детей дошкольного возраста	125
Матмуродов А.К. Повышение уровня самостоятельности на основе структуры урока труда в младших классах	129

ФИЗИКАЛЫҚ ТӘРБИЯ ХӘМ СПОРТ

Носирова Р.Х., Рустамбекова Н.А. Соғлом турмуш тарзини яратишда ижтимоий ҳамкорлик масалалари	135
Солайдинов Э.Ш. Соғлом турмуш тарзини яратишда кўхна халқ ўйинларидан фойдаланиш йўллари	140
Хуррамов Э.Э. Бўлажак жисмоний тарбия ўқитувчиларини инновацион фаолиятга тайёрлашда Европа мамлакатлари тажрибаларидан фойдаланиш технологиялари	142
Хакимов Ш.Т. Жисмоний тарбия бўйича дарс конспектини тузиш методикаси	148
Абдуллаев А.А. Физическое воспитание в системе подготовки человека к профессиональной деятельности	154
Абдуллаев А.А. Социокультурные функции и роль физической культуры в формировании основных качеств и свойств личности	157
Gimazudinov R.G. The oretical and practical basis of badminton coach activity	160

кўхна тажрибалардан фойдаланиш машғулотлар самарадорлигини оширишда муҳим омил вазифасини ўтайди. Бунинг учун эса:

- ▶ ўйинларни халқимиз тарихи ва маданияти билан боғлаб ўрганиш;
- ▶ ўйинни ташкил қилиш ва ўтказишда унинг асл варианты, элементларини сақлаб қолиш ҳамда шу асосда ташкил этишнинг ғоят муҳимлигига эътибор қаратиш;
- ▶ кўхна халқ ўйинларига бағишланган ҳужжатли, бадиий фильмлар намойишини ўтказиш. Улардаги кўхна урф-одатлар элементларини таҳлил қилиш ва бугунги кундаги ўйин вариантларига қисслаб, мослаштириб ўрганиш ўқитувчи ва мураббийлардан доимий изланиш ҳамда улкан педагогик маҳоратни талаб қилади.

Адабиётлар:

1. Каримов И. А. Юсак маънавият – енгилмас куч. Т.: Маънавият, 2008. -176 б.
2. Йўлдошева Р. Ўзбек халқ ўйинларининг тарбиявий аҳамияти.-Т.: Ўқитувчи, 1994.- 119 б.
3. Навоий Давлат педагогика институти “Миллий ҳаракатли ўйинлар” фанидан марузалар матни 2010 й.
4. И.Матчанов “Мактабдан ташқари таълим муассасаларида ўсмирлар соғлом турмуш маданиятини шакллантириш”. Методик қўлланма. 2010 йил. 49-бет.

РЕЗЮМЕ

Мақолада таълим тизимида халқ ўйинларини ташкил қилиш мавзуси ёритилган бўлиб, унда халқимиз кўхна тажрибалардан фойдаланиш самарали усуллардан бири сифатида таклиф этилган.

РЕЗЮМЕ

В статье рассматривается организация народных игр в системе образования, что предполагает использование древних практик нашего народа как одного из самых эффективных методов.

SUMMARY

The article discusses the organization of folk games in the education system, which involves the use of the ancient practices of our people as one of the most effective methods.

БЎЛАЖАК ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИ ИННОВАЦИОН ФАОЛИЯТГА ТАЙЁРЛАШДА ЕВРОПА МАМЛАКАТЛАРИ ТАЖРИБАЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ

Хуррамов Э.Э. п.ф.ф.д (PhD)

Тошкент вилояти Чирчиқ давлат педагогика институти

Мактабгача таълим факультети

Таянч сўзлар: инновация, инновацион тизим, ўқитувчи шахси, таълим сифати, мониторинг, кўникма, малака, жисмоний тарбия, фаолият, хориж тажрибалари.

Ключевые понятия: инновация, инновационная система, личность учителя, качество образования, мониторинг, умения, навыки, физическая культура, деятельность, зарубежный опыт.

Key words: concepts: innovation, innovation system, teacher's personality, quality of education, monitoring, abilities, skills, physical culture, activity, foreign experience.

Олий таълим муассасаларида инновацион жараёнларни ривожлантириш ҳар бир мамлакат таълим тизимидаги ўзига хос хусусиятлар ва қонунчилик базасига таянган ҳолда амалга оширилади.

Ўқитувчиларни инновацион фаолиятга тайёрлаш масалаларига илмий нуктаи назардан ёндашиш хорижда XX асрнинг 50-йилларидан бошланган бўлиб, аксарият тадқиқотларда олий таълим тизими ва уни амалга оширувчи таълим муассасалари мисолида таҳлил қилинган. Жисмоний тарбия ўқитувчиларини педагогик фаолиятга тайёрлаш масалалари таълим муассасаларида инновацион технологияларни жорий этиш масалалари билан ҳамоҳангликда ёритилган.

Европа Иттифоқи таркибидаги мамлакатларнинг барчасида ҳам инновацияларнинг амалиётга жорий этилиш тизими бир хил эмас, масалан, Германиядаги олий ўқув юртларида таҳсил олувчи жисмоний тарбия ўқитувчиларини ўқитиш жараёнида инновациялар бевосита Спорт марказлари, Спорт федерациялари буюртмаси асосида яратилиб, татбиқ этилади. Испаниядаги олий ўқув юртларида инновацияларни яратиш жараёнида асосан спорт мутахассислари, тренерлар, тадқиқотчилар фаолият кўрсатади ва улар яратилаётган янгиликка бозор талабини ўрганган ҳолда ёндашадилар.

Жисмоний тарбия ўқитувчиларини тайёрлашда инновациялар трансфери Испанияда ўзига хос хусусиятга эга. Бунда бўлажак жисмоний тарбия ўқитувчиларига касбий фаолият сирларини ўргатишда махсус модель яратилган бўлиб, бу модель бошқа мамлакатлардаги моделлардан фарқланади. Ўқитувчиларни инновацион фаолиятга тайёрлаш муаммоларини муҳокама қилишда унинг баҳоланиши, назорати, мониторинги, сифатнинг таъминланиши ва бошқалар инобатга олинади. Жисмоний тарбия ўқитувчиларини тайёрлашда Испанияда ўқув муассасаларида самарадорлик ва сифат энг муҳим кўрсаткичлар сифатида қаралади. Ўқитувчиларнинг инновацион фаолияти яхлит таълим тизими ёки унинг маълум бир аниқ босқичидан келиб чиқиб миқдорий жиҳатдан ҳам баҳоланади.

1995 йил ЮНЕСКО томонидан ўзининг Бош конференцияси қарорини бажариш мақсадида “Олий таълимни ислоҳ қилиш ва ривожлантириш” номли дастур ишлаб чиқилган бўлиб, унда асрлар алмашинуви даврида олий таълимни ривожлантиришнинг дунё миқёсидаги тенденцияси ва вазифалари

баён этилган. Мазкур ҳужжатнинг кириш қисмида “тез ўзгараётган дунёда олий таълимнинг асосий вазифалари” каторида қуйидаги учта бош йўналиш ажратилган:

- замон талабларига ҳозиржавоблик;
- глобаллашув;
- “олий таълимнинг барча асосий функциялари ва фаолият турларини қамраб олувчи кўп қиррали концепция” тарзида белгиланувчи сифат.

Дастурда мавжуд 151 банддан 18 таси бевосита таълим сифатига бағишланган. Уларда сифат концепциясининг “Олий таълим сифати мазкур тизимнинг мазмун доираси, вазифалари ёки тизимдаги шароит ва меъёрларга боғлиқ бўлган кўп қиррали тушунча” тарзида тавсифловчи кенг талқини келтирилган. Демак, бўлғуси жисмоний тарбия ўқитувчиларини инновацион фаолиятга тайёрлашда таълим сифатига жиддий таъсир этувчи таълимий фаолиятнинг учта жиҳати бор:

- биринчидан, олий таълим муассасалари ўқитувчилари ва педагог ходимларининг юқори билим даражаси билан кафолатланувчи ходимлар сифати ҳамда ўқитиш ва тадқиқотлар, шунингдек уларнинг ижтимоий талабга мослиги билан таъминланувчи таълим дастурларининг сифати.
- иккинчидан, олий таълим оммавий тус олганлиги шароитида фақатгина таълим дастурларини диверсификациялаш, ўрта ва олий таълим ўртасидаги узилишларни бартараф этиш, ёшларни ўқув-касбий фаолиятга йўналтириш ва интилишларини қўллаб-қувватлаш механизмлари ролини ошириш орқали талабаларни тайёрлаш сифати.
- учинчидан, давлатнинг олий таълимга умуммиллий устуворлик сифатидаги ёндашувини қамраб олувчи олий таълим муассасалари инфраструктураси ва “моддий ўқув муҳити”нинг сифати.

Жисмоний тарбия ўқитувчиларини инновацион фаолиятига бугунги кунда тизимли тарзда ёндашилмоқда. Чет эл олимлари ва амалиётчилари таълим сифатини тадқиқ қилиш доирасида ўқитувчи фаолиятини юқори касбий даражада ташкил қилиниши муаммоларини ўрганмоқдалар.

Шунингдек, Европада ўқитувчиларнинг инновацион фаолияти сифатли таълимни таъминлаш, ташкил этиш, баҳолаш билан боғлиқ бўлган босқичлардан ташқари уларни жорий этишни такомиллаштиришга доир изланиш ва қарор қабул қилиш босқичларини ҳам қамраб олади. Ўқитувчиларнинг инновацияга мойиллиги ҳар бир мамлакатнинг таълим тизими ундаги ижтимоий-маданий муҳит ва ишлаб чиқариш-технологик базаси билан қўплаб мураккаб функционал муносабат ва алоқалар билан боғланган. Ривожланган мамлакатларда умумий ўрта таълим масалалари амалда ҳал этилган ва олий таълим оммавий тус олган ҳозирги даврда мазкур муносабат ва алоқалар жамият ва давлатнинг устувор вазифалари қаторидан ўз ўрнини эгаллаган.

Жисмоний тарбия ўқитувчиларининг инновацион фаолиятини шартли равишда иккита моделга бўлиш мумкин .

Жисмоний тарбия ўқитувчиларининг ўз фаолиятига эвристик ёндашув модели – олий таълим муассасаларининг(ОТМ) жисмоний тарбия ва спорт таълим йўналишида таҳсил олаётган талабалар учун қўлланади. Бу модель В. И. Ляхнинг “Физическая культура” китобида ўз аксини топган.

Жисмоний тарбия ўқитувчиларининг ўз фаолиятига креатив ёндашув модели –Буюк Британия, АҚШ, Австралия, Финляндия, Жанубий Корея, Чехия, Латвия мамлакатларида қўлланилади.

Ушбу мамлакатларда жисмоний тарбия ўқитувчиларининг инновацион фаолиятида таҳсил олувчилар билан педагогик муносабатларга киришишда мавжуд муаммо ва ютуқларни аниқлаш, таълим сифатини оширишни режалаштириш имкони яратилади.

Францияда жисмоний тарбия ўқитувчиларининг фаолияти ОТМни баҳолаш бўйича Миллий қўмита томонидан амалга оширилади. Мазкур қўмита мамлакатдаги олий таълимнинг ҳолатини даврий равишда холис баҳолаб, натижаларни

парламентга ва ҳукуматга, сўнгра нашрлар шаклида кенг жамоатчилик эътиборига етказди.

Германия ва Буюк Британияда жисмоний тарбия ўқитувчиларининг фаолиятини назорат қилиш ўқув жараёнига жавоб берувчи махсус комиссиялар томонидан олиб борилади.

Сўнгги йилларда Европа мамлакатларида жисмоний тарбия ўқитувчиларини инновацион фаолиятга тайёрлашда сарфланадиган давлат бюджетининг ортиши кузатилмоқда.

Гарбий Европада таълим муассасасидаги дастурлар, талабалар оладиган билим ва бу тўғрисидаги маълумотлар муассасадан ташқарига кўпроқ чиқа бошлаганлиги боис, спортчилар, талабалар, ўқитувчилар ва тадқиқотчиларни халқаро даражада айирбошлашнинг кучайиши, шунингдек, Европа меҳнат бозорининг байналминаллашуви тенденцияси кучайганлигидан далолат беради.

Германия, Чехия, Данияда жисмоний тарбия ўқитувчиларининг фаолияти миллий тизимлар мақсадлари, вазибалари, баҳолаш мезонлари, давлат, жамоат, таълим департаментлари, махсус тузилмаларнинг баҳоланиш мезонлари асосида назорат қилинади. Баҳолашнинг расман эълон қилинган мақсадлари сифатни белгиланган стандартлар даражасида ушлаб туриш ёки ундан ошириш бўлса-да, амалда мазкур масалани тушунишнинг ўзида (ҳисоботларни кенгайтириш ва такомиллаштириш эвазига назоратни кучайтириш заруриятидан то сифатни баҳолашни таълим муассасаси томонидан ўзини-ўзи баҳолашга қадар) турли-туманлик кузатилади.

Бизнинг мамлакатимизда таълим тузилмаларининг инновацион салоҳияти базасида республика инновацион тизимини яратиш бўйича амалга оширилаётган ишлар республикаимизда жорий этилган узлуксиз таълим тизимида амалга оширилаётган ислохотлар билан ҳамохангдир. Замон талабларига мос таълим масканларини барпо этиш, мавжудларини реконструкция қилиш, капитал ва жорий таъмирлаш, уларни ўқув-лаборатория жиҳозлари ва компьютер ускуналари билан таъминлаш, таълим сифати ва мазмунини такомиллаштириш йўналишларида амалга оширилаётган самарали ишлар натижасида мустақил ва янгича фикрлайдиган, замон талабига жавоб берадиган, Ватанимизнинг эртанги кунини, тақдирини ўз қўлига олишга қодир бўлган, ўз билим, кўникма ва малакаларини эркин намоён этишда кенг имкониятларга эга бўлган мутахассислар тайёрлашга кенг имкониятлар яратилган.

Республикаимизда таълим сифатини ва самарадорлигини оширишга қаратилаётган эътибор педагогик жараёнларни замон талаблари даражасида ташкил этиш, хорижий тажрибаларни ўрганиш, таҳлил қилиш ва объектив баҳолаш йўналишларида ҳам ўзига хос талабларни белгилайди.

Ўзбекистон мамлакатининг иқтисодийтини техник ва технологик модернизациялаш миллий модели инновациялар соҳасини ривожлантиришга асосланган бўлиб, бунда халқаро майдонда маданий мерос ҳамда интеллектуал тажрибаларни алмашиш омили муҳим ҳисобланади. Бугунги кунда мамлакатимизда инновациялар ва илмий янгилликларни яратиш асосан олий таълим муассасаларида амалга оширилаётганлигини ҳисобга олганда, иқтисодийтимизни техник ва технологик модерни-

задиялаш жараёнлари самараси қўп жиҳатдан республикада мавжуд олий таълим муассасаларида илмий тадқиқотларни ривожлантириш ва инновациялар трансферини ишлаб чиқаришга жорий этиш даражасига боғлиқлиги шубҳасиз. Бу жараёнлар эса, юқорида айтиб ўтилганидек, мамлакатлар орасида маданий мерос ва интеллектуал тажрибаларни алмашиш омилига боғлиқ

Мамлакатимиздаги олий ўқув юртларида инновациялар яратилиши ва трансфери жараёнини ягона тизим шаклида ривожлантиришда, фикримизча, қуйидаги омилларни эътиборда тутиш муҳим:

- яратилган интеллектуал мулкнинг фақатгина уни яратган муаллиф эгаллигини таъминлаш;
- тадқиқотларни амалга оширувчи муаллифларнинг яратилган интеллектуал мулкдан манфаатдорлигини юқори даражада таъминлаш;
- илмий-тадқиқотларнинг муваффақиятини юқори даражада таъминлаш учун, асосан реал сектор корхоналари буюртмаси асосида ташкил этилишини йўлга қўйиш;
- университетларда (илмий-тадқиқот муассасаларида) яратилган инновациялар трансферини амалга оширувчи бўлинмалар (Инновациялар трансфер марказлари) ташкил этиш ва уларнинг фаолиятини мавжуд қонунчилик асосида мувофиқлаштириш.

Ҳозирги кунда республикаимиздаги мавжуд педагогика олийгоҳларида “Жисмоний тарбия ва маданият”, “Хотин-қизлар спорти”, “Бошланғич таълим ва болалар спорти” ва бошқа таълим йўналишларида таҳсил олувчиларни ўқитишда самарали технологиялардан фойдаланилмоқда. Бўлажак жисмоний тарбия ўқитувчиларининг амалиёти ташкил этилганда, уларнинг касбий, методик маҳоратини шакллантиришга мўлжалланган таълим сифатига алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бу жараён инновацион фаолиятнинг уч босқичида амалга оширилади:

1. Янгиликни педагогик фаолиятда қўллашдан олдинги даврдаги ўқитувчи фаолиятини таҳлил қилиш;
2. Инновацион фаолиятнинг фаол шаклланиш даврини таҳлил қилиш;
3. Педагогик жараёнга янгилик киритилиб бўлгандан кейинги даврдаги фаолиятни таҳлил қилиш.

Фикримизча, бўлажак жисмоний тарбия ўқитувчиси, яъни бугунги кун талабаларини инновацион фаолиятга тайёрлашда қуйидаги жиҳатларга эътиборни қаратиш лозим:

- бакалавриатура босқичида таҳсил олаётган талабаларни ижодий-мотивацион йўналтириш, яъни уларнинг ижодий қизиқиши, муайян ютуқларга интилиши инobatга олиниши зарур;
- креативлик базилатларини таркиб топтириш, яъни уларнинг танқидий фикрлаши, баҳо бера олиш қобилияти, мушоҳада юритиш, рефлексияга мойиллигини ўстириш;
- ўз касбий фаолиятини баҳолашга ўргатиш, яъни ижодий фаолият методологиясини эгаллаш, зиддиятни ижодий бартараф қилиш қобилияти; ижодий

фаолиятда ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам бериш қобилиятини шакллантириш ва бошқалар;

- талабаларда қатъиятчилик, масъулиятчилик, ҳалоллик, ҳақиқатгўйлик, ўзини тутати билиш ва бошқаларни ривожлантириш. Демак, ўқитувчининг инновацион фаолияти ўз ичига янгиликни таҳлил қилиш ва унга баҳо бериш, келгусидаги ҳаракатларнинг мақсади ва концепциясини шакллантириш, ушбу режани амалга ошириш ва таҳрир қилиш, самарадорликка баҳо беришни қамраб олади. Бўлажак жисмоний тарбия ўқитувчиларини инновацион фаолиятга тайёрлашнинг ўзига хос жиҳатларидан яна бири ҳар хил таълимий шароитларда турлича табиатга, дунёқарашга эга бўлган таълим жараёни субъектлари имкониятларини рўйбга чиқара олишидир. Бу соҳадаги дастлабки ёндашувлар шуни кўрсатадики, бу соҳага оид концепциялар мураккаб, мунтазам бўлмаган очик дидактик вазиятлар, унинг таркибий қисмлари ва тарбия жараёнини ҳам ўз ичига қамраб олади. Бугунги кунга келиб, таълим жараёнидаги инновацион ғоялар ва ҳамкорликка асосланган таълим жараёни сифатида намоён бўлмоқда.

Шундай қилиб, кўпгина мамлакатларда таълим муассасалари мустақиллиги доирасининг кенгайиши жисмоний тарбия ўқитувчиларининг фаолиятини ташқи ва ички баҳолаш тизимлари асосида ҳал этади. Бундай баҳолаш механизмларининг ривожланишини тартибга солишнинг давлат механизмидан бозор механизмига ўтилиши, таълим дастурлари ва муассасалари сифатини такомиллаштириш ва ривожлантиришга эътиборнинг кучайиши билан боғлиқ.

Биобарин, хорижда жисмоний тарбия ўқитувчиларининг фаолиятини ташкил этишда инновацион технологияларни қўллаш, ички ва ташқи баҳолаш ўртасидаги баланс, баҳолашнинг мақбул методларини ахтариш каби ҳанузгача ҳал этилмаган қўллаб муаммолар мавжуд.

Адабиётлар:

1. Мирзиёев Ш.М. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик-ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қондаси бўлиши керак. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2016 йил якунлари ва 2017 йил истиқболларига бағишланган мажлисдаги Ўзбекистон Республикаси Президентининг нутқи.-Тошкент:Ўзбекистон, 20017.-104 бет.
2. Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги Қонуни. –Тошкент: Шарк, 1997 й.
3. Ўзбекистон Республикасининг Кадрлар тайёрлаш миллий дастури.- Тошкент: Шарк, 1997 й.
4. Лях В. И. Физическая культура.-Москва:Мысль, 2014.-С.-114.
5. Укран М. Л. Организация и проведение детских спортивных игр.-Москва: Знание, 20011.-С.-72.
6. Фролов В. Г., Юрко Г.П. Физкультурные занятия для учащихся-Москва: Физкультура и спорт, 2018.-С.-34.
7. Осокина Т. И., Тимофеев Е. А., Фурмина Л. С. Инновационные технологии при обучении спортсменов. –Москва: Торговый Дом Гранд-С.-55
8. Ленерт Г., Лихман И. Спортивные игры и упражнения для детей.-Москва: Знание,2011.- С.-131.
9. Лескова Г. П., Буцинская П. П., Васюкова В. И. Общеразвивающие упражнения для спортсменов-Москва: Физкультура и спорт, 2009.-С.-257.

РЕЗЮМЕ

Мақолада бўлажак жисмоний тарбия ўқитувчилари –бугунги кун талабаларини инновацион фаолиятга тайёрлаш масалалари ёритилган бўлиб, ушбу жараёнда хориж тажрибаларини ўрганиш ва улардан фойда-

ланиш муаммолари ўз аксини топган. Мақолада ўқитувчиларни инновацион фаолиятга тайёрлаш масалаларига илмий нуқтаи назардан ёндашиш мисолида таҳлил қилинган.

Муаллиф Германия, Испания, Норвегия каби мамлакатлардаги олий ўқув юртиларида инновацияларни таълим жараёнига татбиқ этиш масалаларини таҳлил қилган ва республикамиздаги педагогика олийгоҳларида таҳсил олувчи талабалар ва магистрантларни келгусидаги касбий фаолиятга тайёрлашда ушбу тажрибалардан фойдаланишларига оид тавсияларни келтирган.

РЕЗЮМЕ

В статье освещены вопросы подготовки к инновационной деятельности будущих учителей физической культуры, использование передового зарубежного опыта в данной деятельности. В статье данная проблема рассматривается через призму научного анализа инновационной деятельности будущих учителей.

Автор анализирует процесс внедрения инноваций в образовательную систему Германии, Испании, Норвегии и приводит рекомендации по использованию передового опыта в учебно-воспитательный процесс педагогических вузов, при подготовке бакалавров и магистрантов.

SUMMARY

The article deals with the issues of preparation for innovative activities of future teachers of physical culture, the use of advanced foreign experience in this activity. In the article, this problem is considered through the prism of scientific analysis of the innovative activity of future teachers.

The author analyzes the process of introducing innovations into the educational system of Germany, Spain, Norway and gives recommendations on the use of best practices in the teaching and educational process of pedagogical universities, in the preparation of bachelors and masters.

ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ БЎЙИЧА ДАРС КОНСПЕКТИНИ ТУЗИШ МЕТОДИКАСИ

Хакимов Ш.Т.

*Андижон давлат университети Жисмоний маданият
назарияси ва методикаси ўқитувчиси*

Таянч сўзлар: жисмоний тарбия, конспект, машғулот, узунликка сакраш, гимнастик тўшак, баскетбол.

Ключевые слова: физическое воспитание, конспект, тренировка, прыжок в длину, гимнастическая кровать, баскетбол.

Key words: physical education, synopsis, training, long jump, gymnastics bed, basketball.

Ушбу мақоланинг мақсади – жисмоний тарбия бўйича ёш ўқитувчиларга дарс ўтиш учун асосий хужжатни методик нуқтаи назардан тўғри тузишда ёрдам бериш. Бу жараён Тошкент шаҳар, Сергели туманидаги 300-сонли мактабнинг 5-синф мисолида кўрсатилган.

Муаммонинг долзарблиги – ёш ўқитувчилар дарс конспектини ёзишда қийналадилар, хатоларга йўл қўядилар. Шу борадан дарсни ўтишда машқларнинг мослилиги, кетма-кетлиги бузилади, дарс сифати пасаяди. Шунинг учун дарсни юқори даражада сифатли ўтиш мақсадида дарс конспектини тўғри тузилиши ва ёзилиши катта аҳамиятга эга.

Мустақил Ўзбекистоннинг маънавий соғлом-ёш авлодларини, бўлажак ватан-парварларини тарбиялаш вазифаси пировард натижада ўқитувчиларнинг зимма-